

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»
Юридичний факультет
Кафедра теорії та історії держави і права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан юридичного факультету

С.В. Матвеев

РОБОЧА ПРОГРАМА

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

(назва навчальної дисципліни)

підготовки перший (бакалаврський) рівень
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань 08 «Право»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 08 «Право»
(код і найменування спеціальності)

освітньо-професійної програми «Право»
(найменування освітньої програми)

тип дисципліни дисципліна професійної підготовки

2020 рік

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

(підпис)

І.В.Шаповалова

(прізвище, ініціали)

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою теорії та історії держави і права
Протокол № 1
від «28»серпня 2020 року

Завідувач кафедри

Є.О. Гіда

Розробники Дутчак Світлана Рафаїлівна, кандидат юридичних наук, доцент

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: обов'язкова навчальна дисципліна професійної підготовки

Передумови вивчення навчальної дисципліни: Вивчення дисципліни повинне базуватись на знаннях, отриманих здобувачами вищої освіти під час опанування ними фундаментальних положень Фінансового права, Господарського процесуального права, Міжнародного приватного права. Навчальної дисципліни Складання процесуальних документів та інших.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Екологічне право» вивчення навчальної дисципліни є науково-теоретичні положення еколого-правового спрямування, норми Конституції України, міжнародних договорів, належним чином імплементованих Україною, чинного національного законодавства, які регулюють суспільні екологічні відносини у галузі використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин 5 кредити ECTS.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Екологічне право» є опанування здобувачами вищої освіти необхідних теоретичних положень, засвоєння сутності та змісту еколого-правових відносин, навчитися розуміти зміст норм екологічного законодавства, правильно їх тлумачити та застосовувати при вирішенні конкретних справ, розвиток у здобувачів вищої освіти еколого-правового світогляду та мислення. Здобувачі вищої освіти також мають оволодіти навичками самостійної роботи з нормативно-правовими актами та еколого-правовою літературою.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Екологічне право» є: розвиток у здобувачів вищої освіти еколого-правового світогляду, спеціального еколого-правового мислення, закріплення необхідних юридичних знань з метою вирішення конкретних питань їх майбутньої практичної діяльності щодо захисту екологічних прав людини, забезпечення правопорядку у процесі реалізації екологічної політики держави.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Екологічне право» забезпечує набуття здобувачами вищої освіти **компетентностей:**

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК2.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК3.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК7.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК15.	Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК11.	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
СК12.	Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.
СК13.	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК15.	Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.
-------	---

Програмні результати навчання (ПР)

ПР4.	Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.
ПР9.	Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.
ПР13.	Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.
ПР15.	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
ПР19.	Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.
ПР21.	Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

4. Структура навчальної дисципліни

№ пп	Найменування тем курсу	Кількість годин									
		Денна форма					Заочна форма				
		Всього	Лекції	Семінари	СРС	ІКР	Всього	Лекції	Семінари	СРС	ІКР
Змістовний модуль 1. Екологічне право: поняття, предмет, система та джерела											
1	Поняття, предмет, система та джерела екологічного права України.	30	4	4	22	0	30	2	2	26	0
2	Правова охорона земель в Україні.	20	8	2	10	0	20	2	0	18	0
3	Правова охорона вод в Україні.	20	8	2	10	0	20	2	0	18	0
4	Правова охорона лісів в Україні.	20	8	3	9	0	20	2	0	18	0
5	Правова охорона тваринного світу в Україні.	20	8	3	9	0	20	2	0	18	0
6	Правова охорона атмосферного повітря в Україні.	20	8	3	9	0	20	2	0	18	0
7	Правова охорона надр в Україні. Правова охорона природно-заповідного фонду.	20	8	3	9	0	20	2	2	16	0
Разом за модуль		150	52	20	78	0	150	14	4	132	0
Усього годин		150	52	20	78	0	150	14	4	132	0
Форма підсумкового контролю: диференційований залік											

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Екологічне право: поняття, предмет, система та джерела

ТЕМА 1. Поняття, предмет, система та джерела екологічного права України

Предмет екологічного права. Принципи екологічного права. Поняття екологічного права. Система екологічного права. Розвиток екологічного законодавства.

Місце земельного, водного, лісового, гірничого, фауністичного, атмосферного та природно-законодавчого права в системі екологічного права.

Система навчального курсу "Екологічне право". Співвідношенні екологічного права з іншими галузями права в правовій системі України.

Поняття джерел екологічного права та їх види.

Закони і підзаконні акти як джерела екологічного права.

Конституція України в системі джерел екологічного права, їх види. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища".

Земельний, Водний, Лісовий кодекси і Кодекс України про надра як джерела права. Місце підзаконних нормативно-правових актів у регулюванні екологічних правовідносин та їх класифікація.

Чинність міжнародно-правових норм у системі джерел екологічного права.

Юридична природа роз'яснень вищих судових інстанцій щодо застосування екологічного законодавства.

Значення вивчення екологічного права для працівників ОВС.

ТЕМА 2. Правова охорона земель

Земля, як об'єкт правового регулювання, використання, відновлення та охорони.

Поняття та склад земельного фонду України, поділ земель на категорії, правовий режим використання, відтворення та охорони земель.

Поняття та види права землекористування, набуття і припинення права землекористування. Суб'єкти, об'єкти і зміст права землекористування. Поняття права власності на землю та форми власності на землю в Україні. Суб'єкти, підстави виникнення, зміни та припинення права власності на землю.

Особливості управління в галузі використання, відновлення та охорони земель. Функції управління в галузі використання, відновлення та охорони земель.

Форми та методи охорони земель. Зміст правової охорони земель. Відшкодування шкоди, заподіяної порушенням земельного законодавства. Види порушень земельного законодавства як підстава для адміністративної, кримінальної, дисциплінарної та цивільно-правової відповідальності.

Роль органів внутрішніх справ у забезпеченні охорони земель.

ТЕМА 3. Правова охорона вод в Україні

Води як об'єкт правового регулювання, використання, відтворення та охорони. Склад водного фонду України.

Поняття та склад водного фонду України. Види водних об'єктів.

Право власності на води. Суб'єкти, об'єкти, підстави виникнення, зміни і припинення права власності на води.

Поняття та види права водокористування, зміна і припинення права водокористування.

Правова охорона вод, її форми. Відшкодування збитків, заподіяних порушенням водного законодавства. Види порушень законодавства про охорону вод як підстави адміністративної, кримінальної та дисциплінарної відповідальності.

ТЕМА 4. Правова охорона лісів України

Ліс як об'єкт правового регулювання, використання, відновлення та охорони. Лісовий фонд України. Лісові ресурси. Корисні властивості лісів. Групи лісів.

Право власності на ліс, форми та суб'єкти. Право лісокористування та його види. Загальне та спеціальне використання лісових ресурсів. Види та особливості спеціального використання лісових ресурсів. Правове регулювання заготівлі деревини, живиці та інших дрюгорядних лісових матеріалів. Право побічного лісокористування. Використання лісових ресурсів для потреб мисливського господарства. Особливості використання лісових ресурсів для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних та науково-дослідних цілей.

Особливості управління в галузі використання, відтворення та охорони лісів. Правові форми розподілу і перерозподілу лісів. Правове регулювання лісовпорядкування. Правові засади державного обліку лісового фонду і ведення лісового кадастру. Контроль за використанням, відновленням, захистом та охороною лісів.

Правове забезпечення охорони та захисту лісів. Зміст правової охорони. Майнова відповідальність за шкоду, заподіяну порушенням лісового законодавства. Особливості майнової (таксової) відповідальності за шкоду, заподіяну лісу.

Порушення лісового законодавства як підстави для адміністративної, дисциплінарної та кримінальної відповідальності.

Забезпечення органами внутрішніх справ додержання правил охорони лісів.

ТЕМА 5. Правова охорона тваринного світу в Україні

Тваринний світ як об'єкт використання, відтворення та правової охорони. Об'єкти тваринного світу.

Право власності на об'єкти тваринного світу. Форми права власності на об'єкти тваринного світу. Суб'єкти та об'єкти права власності на об'єкти тваринного світу. Право користування об'єктами тваринного світу, його види. Зміст загального та спеціального використання об'єктів тваринного світу. Особливості здійснення спеціального використання. Підстави та умови припинення права використання об'єктів тваринного світу.

Особливості управління в галузі використання, відтворення та охорони тваринного світу. Правові засади здійснення моніторингу і контролю за додержанням законодавства про тваринний світ. Державний облік ведення кадастру тваринного світу, Червоної книги України. Правові форми розподілу і перерозподілу тваринного світу.

Правове забезпечення охорони тваринного світу. Зміст правової охорони тваринного світу. Правові форми охорони тваринного світу. Особливості майнової (таксової) відповідальності за шкоду, заподіяну знищенням і незаконним добуванням об'єктів тваринного світу.

Порушення законодавства в галузі використання, відновлення та охорони об'єктів тваринного світу як підстави для адміністративної, кримінальної та дисциплінарної відповідальності.

ТЕМА 6. Правова охорона атмосферного повітря в Україні

Атмосферне повітря як об'єкт правового регулювання, охорони та використання. Правове регулювання використання атмосферного повітря. Суб'єкти, об'єкти та зміст права використання права атмосферного повітря, як сировини основного виробничого призначення.

Економічно-правові заходи щодо забезпечення ефективного використання та охорони атмосферного повітря.

Основні правила охорони атмосферного повітря. Правові засоби запобігання забрудненню атмосферного повітря. Контроль за охороною атмосферного повітря.

Порушення в галузі охорони атмосферного повітря як підстави для юридичної відповідальності.

Особливості майнової відповідальності за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону атмосферного повітря.

Особливості порушень законодавства про охорону атмосферного повітря як підстави для адміністративної, кримінальної та дисциплінарної відповідальності.

Заходи органів внутрішніх справ по забезпеченню охорони атмосферного повітря.

ТЕМА 7. Правова охорона надр в Україні. Правова охорона природно-заповідного фонду

Надра як об'єкт правового регулювання, використання та охорони. Державний фонд надр. Законодавства про надра.

Право власності на надра. Суб'єкти та об'єкти права власності на надра. Зміст права власності на надра. Правові форми і методи захисту права власності на надра. Право користування надрами та його види. Правове регулювання геологічного вивчення та дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин. Видобування корисних копалин. Правове забезпечення користування надрами, не пов'язаного з видобуванням корисних копалин. Правові

засади видобування корисних копалин місцевого значення і торфу. Суб'єкти, об'єкти та зміст права користування надрами.

Особливості управління в галузі використання та охорони надр. Правові форми розподілу та перерозподілу надр. Правові засади ведення кадастру родовищ корисних копалин. Правові форми контролю за додержанням законодавства в галузі використання та охорони надр. Особливості розгляду спорів у галузі використання та охорони надр.

Правова охорона надр. Забезпечення екологічної безпеки в процесі охорони та використання надр. Особливості відшкодування шкоди, заподіяної порушенням законодавства про надра.

Порушення законодавства про надра як підстави адміністративної, дисциплінарної та кримінальної відповідальності.

Природно-заповідний фонд України як об'єкт правової охорони.

Форми права власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду. Зміст та припинення права власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду.

Правовий режим природного заповідника. Особливості правового режиму національного природного парку. Правовий режим національних ландшафтних парків. Правовий режим заказників. Особливості правових режимів пам'яток природи і заповідних урочищ. Правовий режим зоологічного парку. Особливості правового режиму парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва. Правовий режим охоронних зон природно-заповідного фонду.

Особливості управління в галузі охорони і використання природно-заповідного фонду. Функції управління в галузі охорони і використання природно-заповідного фонду.

Правопорушення в галузі охорони і використання природно-заповідного фонду як підстави для юридичної відповідальності.

Майнова (таксова) відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд. Порушення законодавства про природно-заповідний фонд як підстави для адміністративної, кримінальної та дисциплінарної відповідальності.

Охорона природно-заповідного фонду України в діяльності органів внутрішніх справ.

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
	Екологічне право: поняття, предмет, система та джерела		
1	Поняття, предмет, система та джерела екологічного права України.	4	2
2	Правова охорона земель в Україні.	8	2
3	Правова охорона вод в Україні.	8	2
4	Правова охорона лісів в Україні.	8	2
5	Правова охорона тваринного світу в Україні.	8	2
6	Правова охорона атмосферного повітря в Україні.	8	2
7	Правова охорона надр в Україні. Правова охорона природно-заповідного фонду.	8	2
Усього годин		52 год.	14 год.

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
	Екологічне право: поняття, предмет, система та		

	джерела		
1	<p>Поняття, предмет, система та джерела екологічного права України.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та предмет екологічного права України. 2. Метод правового регулювання екологічного права. 3. Принципи екологічного права України. 4. Система та джерела екологічного права України. 	4	2
2	<p>Правова охорона земель в Україні.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Земля як об'єкт правової охорони. 2. Види прав на землю в Україні. 3. Організаційно-правові заходи охорони земель. 4. Відповідальність за порушення земельного законодавства. 	2	0
3	<p>Правова охорона вод в Україні.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Води як об'єкт правової охорони. 2. Водокористування та його види. 3. Організаційно-правові заходи охорони вод. 4. Відповідальність за порушення водного законодавства. 	2	0
4	<p>Правова охорона лісів в Україні.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ліс як об'єкт правового регулювання, використання та охорони. Основні категорії лісів. 2. Право власності на ліси та право користування лісами в Україні. Використання лісових ресурсів та його види. 3. Правова охорона лісів. 4. Відповідальність за порушення лісового законодавства. 	3	0
5	<p>Правова охорона тваринного світу в Україні.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Право власності на тваринний світ. 2. Особливості управління в галузі використання, відтворення та охорони тваринного світу. 3. Правові засади здійснення моніторингу і контролю за додержанням законодавства про тваринний світ. 	3	0
6	<p>Правова охорона атмосферного повітря в Україні.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Атмосферне повітря як об'єкт правової охорони. 2. Заходи охорони атмосферного повітря. 3. Право власності на атмосферне повітря в Україні. 4. Порядок отримання спеціального дозволу на провадження діяльності, яка передбачає викиди забруднюючих речовин в атмосферу. 5. Відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря. 	3	0
7	<p>Правова охорона надр в Україні. Правова охорона природно-заповідного фонду.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Надра як об'єкт правового використання та охорони. 2. Право користування надрами та його види Підстави та порядок виникнення і припинення права користування надрами. 3. Правова охорона надр. 	3	2

4. Відповідальність за порушення законодавства про охорону та використання надр. 5. Природно-заповідний фонд як об'єкт правової охорони. 6. Правові форми та види використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду. 7. Правовий режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду. 8. Відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд.		
Усього годин	20 год.	4 год.

**8. Теми практичних занять
Не передбачено навчальним планом**

**9. Теми практичних занять
Не передбачено навчальним планом**

10. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
	Екологічне право: поняття, предмет, система та джерела		
1	Поняття, предмет, система та джерела екологічного права України.	22	26
2	Правова охорона земель в Україні.	10	18
3	Правова охорона вод в Україні.	10	18
4	Правова охорона лісів в Україні.	9	18
5	Правова охорона тваринного світу в Україні.	9	18
6	Правова охорона атмосферного повітря в Україні.	9	18
7	Правова охорона надр в Україні. Правова охорона природно-заповідного фонду.	9	16
	Усього годин	78 год.	132 год.

11. Завдання для самостійної роботи

1. Поняття управління в галузі екології.
2. Система органів управління в галузі екології.
3. Функції управління в галузі екології.
4. Поділ земель на категорії за основним цільовим призначенням.
5. Поняття права власності на землю та її форми.
6. Право користування землею в Україні.
7. Води як об'єкт правової охорони, використання й відтворення.
8. Поняття та види права водокористування.
9. Особливості спеціального водокористування.
10. Правова охорона вод.
11. Відповідальність за порушення водного законодавства.
12. Ліс як об'єкт правового регулювання, використання та охорони. Основні категорії лісів.

13. Право власності на ліси та право користування лісами в Україні. Використання лісових ресурсів та його види.
14. Правова охорона лісів.
15. Відповідальність за порушення лісового законодавства.
16. Види прав на ліси в Україні.
17. Право власності на ліси.
18. Право користування лісами в Україні.
19. Загальне та спеціальне використання лісових ресурсів.
20. Правове регулювання полювання і мисливського господарства.
21. Правове регулювання рибальства та рибного господарства.
22. Червона книга України.
23. Поняття природно-заповідного фонду.
24. Правовий режим територій природних заповідників.
25. Правовий режим територій національних парків.
26. Правовий режим територій ботанічних садів та дендрологічних парків.
27. Право користування надрами та його види.
28. Підстави набуття права користування надрами.
29. Управління в галузі використання і охорони надр.

Задача 1

Громадянин Шевченко звернувся до суду з позовом про визнання протоколу та постанови інспекторів державного контролю за використанням та охороною земель про накладення на нього штрафу за самовільне зайняття земельної ділянки, зняття та перенесення ґрунтового покриву земельної ділянки без спеціального дозволу та знищення межових знаків.

Вирішіть, яка відповідальність передбачена за вказані порушення земельного законодавства.

Задача 2

Товариству “Карпати” за рішенням адміністрації міста у приватну власність була надана земельна ділянка лісгосподарського призначення площею 7 га для будівництва ферми по відгодівлі худоби. Отримавши земельну ділянку, товариство змінило свої наміри і почало будівництво промислового цеху. Державний інспектор з контролю за використанням і охороною земель, зафіксував порушення земельного законодавства та передав матеріали перевірки до прокуратури.

Визначте правомірність дій товариства. Чи законне рішення адміністрації?

Задача 3

На загальних зборах садівницького товариства “Рось” було розглянуто питання щодо притягнення до відповідальності члена товариства гр. Полякова, який не використовував свою ділянку. Ділянка заросла трав’яною рослинністю, яка негативно впливає на розвиток культурних рослин, призводить до поширення шкідників і хвороб, які розповсюджуються на сусідні ділянки. Поляков пояснив, що він використовує ділянку для відпочинку, є власником цієї ділянки і буде використовувати її на свій розсуд.

Чи передбачена відповідальність за дії гр. Полякова?

Задача 4

Громадянин Цушко звернувся до сільської ради з проханням передати йому на безоплатній основі 0,15 га земель для ведення садівництва. Сільрада відмовила йому.

Кваліфікуйте дії сільради.

Задача 5

Для будівництва та обслуговування житлового будинку і господарських будівель громадянці Петровій виділено земельну ділянку площею 0.2 га. Через дорогу від її садиби розташована земельна ділянка розміром 0.05 га. Цю ділянку сільська рада надала їй у користування для ведення городництва.

Який порядок використання земельних ділянок, наданих для ведення городництва? Чи може громадянка Петрова приватизувати 0.2 га та зазначені 0.05 га як єдину присадибну ділянку, якщо загальна площа її не перевищує норми, встановленої законодавством?

Задача 6

У зв'язку з неправильним застосуванням ядохімікатів на полях фермерського господарства загинуло 180 диких птахів. Експертизою було встановлено, що гибель птахів трапилась в результаті влучення в організм птахів фосфіду цинку, яким було проведено обробку полів. В тому числі обробка проводилась на відстані ближче 500 метрів біля водойми, де зупинилися дикі птахи.

Які порушення законодавства мають місце. Яка передбачена відповідальність за завдану шкоду?

Задача 7

У зв'язку з наданням земельної ділянки для організації колективного садівничого товариства "Мрія" його правління звернулося до районної адміністрації, яка приймала вказанне рішення, з клопотанням виділити земельну ділянку для облаштування тимчасової зупинки електропоїзда місцевого сполучення. Це клопотання було задоволено, і правління уклало угоду з місцевими будівельниками для зведення даної зупинки.

Начальник відділення залізниці, дізнавшись про початок роботи, заборонив своїм наказом використовувати смуги відводу залізниці для вказаної мети, вважаючи, що в межах земель залізниці будь-які роботи та використання земель має здійснюватися виключно за розпорядженням органів залізничного транспорту. Райадміністрація оскаржила вказаний наказ до прокурора району, вважаючи його незаконним. Визначити коло суспільних правовідносин. Висвітлити особливості правового режиму спірної земельної ділянки. Вирішити справу.

Задача 8

Фермер Коваленко самовільно зайняв сусідню із своїм фермерським господарством ділянку поля площею 0,20 га, що належала агрофірмі "Волна", і побудував там складське приміщення. За два роки, протягом яких Коваленко фактично користувався земельною ділянкою, фірма зазнала збитків в розмірі 5000 грн. Дирекція агрофірми "Волна" звернулася з позовом до суду щодо повернення цієї ділянки землі та відшкодування збитків.

Яким чином земельним законодавством регулюються земельні відносини між фірмою і Коваленко?

Визначте правову природу земельних правовідносин, що виникли між ними?

У чому полягає правопорушення, вчинене Коваленко? Яка відповідальність передбачається законом за вчинене правопорушення? Яким чином визначається розмір збитків, що зазнала агрофірма "Волна"?

Які документи слід додати до позовної заяви?

Яким повинно бути рішення суду?

Задача 9

Після реформування КСГП "Зірка" Гаращуцького району Запорізької області у ВСГК "Зірка" керівництво кооперативу запропонувало членам кооперативу та асоційованим членам здати свої земельні частки(паї)в оренду комерційній фірмі. Представники комерційної фірми роздали всім власникам сертифікатів на земельну частку (пай) чисті бланки договорів оренди. Із 220 членів кооперативу 70 погодилися з цією пропозицією і підписали договір оренди на земельну ділянку. Цим договором визначалося, що орендна плата на поточний рік за орендовану земельну частку (пай) складе 1 т пшениці, 30 кг олії, за необхідності також надаватимуться ритуальні послуги.

Після закінчення збирання врожаю комерційна фірма виплатила орендну плату кожному орендодавцю в розмірі 250 кг пшениці та 250 кг ячменю, мотивуючи це тим, що був неврожайний рік, а також вирахувала з кожного орендодавця прибутковий податок із загальної суми орендної плати, яка була зазначена в договорі оренди з врахуванням ціни 1 т пшениці, 30 кг олії та видатків на ритуальні послуги. Після цього було скликано загальні збори ВСГК "Зірка", на яких визначено порушення аграрно-договірних зобов'язань комерційною фірмою. Однак представник комерційної фірми стверджував, що ніяких правопорушень не було. Фірма закупувала бензин та традиційне паливо за більшою ціною, ніж та, що була на момент підписання договору оренди, і в зв'язку з цим кожний орендодавець ще заборгував комерційній фірмі по 90 гривень. Присутні на зборах орендодавці зазначали, що всю орендну плату необхідну повернути, а заборгованості перед комерційною фірмою немає, оскільки в оренду

надано по 6 га сільськогосподарських угідь кожним орендодавцем. Представник комерційної фірми не погодився з цим і запропонував закупити елітне насіння пшениці для посіву озими, бо дія договору оренди ще не закінчилась.

Після зборів орендодавці створили ініціативну групу, яка звернулася з позовом до суду для захисту своїх інтересів.

Визначте коло суспільних відносин.

Який порядок оформлення та реєстрації договорів оренди на земельну частку (пай)?

Яке рішення повинен ухвалити суд за позовом орендодавців?

Земельний фонд України.

Задача 10

Під час перевірки дотримання законодавства про мисливство та полювання державний мисливський інспектор спільно з інспектором з охорони навколишнього природного середовища затримали на території земель фермерського господарства його господаря, що прогулювався в межах цих угідь з мисливською собакою, зброєю та капканами, без документа, який би посвідчував право мисливця.

На підставі цього інспектори склали протокол про адміністративне порушення правил полювання, наклали на нього адміністративний штраф у розмірі 500 гривень та подали позов до суду про стягнення збитків, заподіяних правопорушенням.

У суді фермер пояснив, що під час його затримання він перебував у межах належних йому сільськогосподарських угідь.

Наявність мисливської зброї у нього обумовлено умовами безпеки у зв'язку з поширеністю на цій території останнім часом диких кабанів; капкани він пристосовує для добування кротів. Посвідчення мисливця немає, оскільки він не займається промисловим добуванням мисливських тварин.

Проте, що належні йому на праві власності угіддя відносяться до категорії мисливських, він не знав. У документах, які посвідчують його право приватної власності на сільськогосподарські угіддя, це не зазначено.

Окреслити коло суспільних правовідносин;

Чи підлягає позов задоволенню?

Вирішити справу.

Задача 11

Шевченко і Денисов на тракторі поїхали на полювання. Ш. сів на засідці на узбіччі лісових угідь, а Д. на тракторі з іншої сторони погнав косуль на Ш., після чого вони підстрелили 5 косуль.

Залишивши косуль в схованці, вони пішли в село, розповіли про підстрелених косуль Григор'єву і запросили його сходити в ліс, розділити тварин і взяти м'ясо. Г. згодився і запросив з собою Антонова. Разом вони пішли в ліс, розділили туші і шкіри тварин.

Визначити коло суспільних відносин.

Вирішити справу.

Задача 12

Яку відповідальність несуть особи, винні в порушенні законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу?

Задача 13

Немченко поставив на Азовському морі риболовні снасті, спеціально прилаштовані для вилову цінних порід риб. В цей же день він виловив 10 ікорних осетрів, вибрав з них ікру, а тушку залишив в морі. Через тиждень знову виставив 4 риболовні сітки і вночі виловив шість ікорних осетрів. Вийнявши з них ікру, три осетри він залишив в морі, а три забрав з собою. Через деякий час він був затриманий працівниками міліції. Під час обшуку в нього було виявлено п'ять тушок риби вагою 49 кг., 11 кг риби осетрових порід в солоному виді і 85 кг червоної ікри, виготовленої кустарним способом. Крім того, були вилучені заборонені знаряддя лову.

Визначити коло суспільних відносин.

Дайте юридичну оцінку скоєного.

Вирішити справу.

Задача 14

Дирекція національного природного парку уклала угоду з фермером Долюком І. Про використання під сінокоси 4,7 га заповідної зони та 12 га зони регульованої рекреації для випасання худоби за умови, що останній забезпечуватиме продуктами харчування ресторани готелю та кемпінгу, розташовані в межах господарської зони, дасть можливість розмістити на належній йому на праві власності частині лісових угідь тимчасовий наметовий табір поблизу ставка сільськогосподарського кооперативу “Обрій” для оздоровлення відпочиваючих.

Внаслідок поширених дощів використати сінокоси і пасовища стало складним і фермер Долюк І. Припинив в односторонньому порядку виконання умов цієї угоди.

Дирекція національного природного парку направила фермеру претензію, в якій зазначала, що в разі подальшого невиконання умов угоди, вона буде змушена скласти позов до арбітражного суду про примусове виконання взятих фермером зобов’язань.

Визначити коло суспільних правовідносин;

Дати характеристику правового режиму зон національних природних парків;

Чи підлягає претензія задоволенню?

Вирішити справу.

Задача 15

У зв’язку із створенням природного національного парку “Зелений світ” та необхідністю розробки проекту організації його території, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних об’єктів і комплексів, створення системи охорони територій та об’єктів виникла потреба розмежувати функції існуючих територіальних управлінсько-контролюючих структур і служби охорони цього парку.

Обласне управління екологічної безпеки області вважає, що контролюючі повноваження служби охорони національного природного парку мають поширюватись виключно на забезпечення додержання правового режиму в заповідній зоні, зоні регульованої та стаціонарної рекреації. Забезпечення додержання вимог охорони довкілля, природних властивостей об’єктів і комплексів та нормативів екологічної безпеки у господарській зоні слід залишити за відповідними міжрайонними та районними державними екологічними інспекціями державного управління екологічної безпеки області.

Новостворена дирекція національного природного парку заперечувала проти такого розподілу повноважень, вважаючи, що територія і природні комплекси національного природного парку є самостійним об’єктом правової регламентації, управління і контролю, а тому у визначених межах вказаного парку мають поширюватись юрисдикція і контроль за додержанням правового режиму парку тільки спеціалізованої служби охорони, створеної відповідно до положення, затвердженого Мінекономбезпеки України.

Для врегулювання колізії, що виникла, сторони звернулись за юридичною консультацією до юридичного управління.

Визначити характер і коло суспільних правовідносин;

Дати характеристику особливостей правового режиму національного природного парку;

Дати аргументовану письмову консультацію по справі.

Задача 16

Акціонерне товариство “Смерічка” уклало з адміністрацією природного заповідника угоду про реалізацію деревини, що утворюється внаслідок проведення санітарних рубок. Згодом умови договору були розширені. Зокрема природній заповідник зобов’язується у грудні кожного року додатково передавати акціонерному товариству молодь хвойних рослин, що вирощується на площах для лісовідновлення, за подвійну плату, встановлену для таких же рослин, що проростають в інших лісових угіддях заповідника.

У зв’язку з тим, що значну частину хвойних рослин не буде реалізовано, голова акціонерного товариства відмовився від подвійної оплати, вказавши, що це стало можливим через низьку якість та передчасну вирубку для реалізації.

Директор природного заповідника у своїй відповіді на заявлену претензію вказав, що поставлена продукція відповідала вимогам договору. Передана вона була вчасно згідно з заявкою товариства та вивезена власним транспортом товариства. Та обставина, що продукцію не було реалізовано, зовсім не свідчить про вину заповідника, а відноситься до виробничого

ризиків товариства. Вирощування хвойних рослин здійснювалось відповідно до визначених технологій з додержанням правил охорони рослин.

Відмова замовника від оплати за отриману продукцію дає йому право звернутися з позовом до арбітражного суду.

Визначити коло суспільних правовідносин;

Чи підлягає позов задоволенню?

Вирішити справу.

Тестові завдання

?

До водного фонду України належать:

- поверхневі води та підземні води;

- поверхневі води та територіальне море;

- поверхневі води, підземні води та джерела, внутрішні морські води та територіальне море;

- внутрішні морські води, підземні води та територіальне море.

?

До водних об'єктів загальнодержавного значення належать:

- внутрішні морські води та територіальне море;

- підземні води, які не є джерелом централізованого водопостачання;

- поверхневі води (озера, водосховища, річки, канали), що не знаходяться і не використовуються на території більш як однієї області, а також їх притоки всіх порядків;

- водні об'єкти в межах територій природно-заповідного фонду.

?

До водних об'єктів місцевого значення належать:

- поверхневі води, що знаходяться і використовуються в межах більш як однієї області, а також їх притоки всіх порядків;

- внутрішні морські води;

- підземні води, які не можуть бути джерелом централізованого водопостачання;

- підземні води, які є джерелом централізованого водопостачання.

?

У галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів встановлюються такі нормативи:

- нормативи екологічної небезпеки води;

- екологічний норматив якості води водних об'єктів;

- нормативи гранично недопустимого скидання забруднюючих речовин;

- нетехнологічні нормативи використання води.

?

Вторинні водокористувачі - це:

- ті, що мають власні водозабірні споруди та відповідне обладнання для забору води;

- ті, що не мають власних водозабірних споруд і отримують воду з водозабірних споруд первинних водокористувачів;

- ті, що здійснюють загальне водокористування;

- ті, що використовують водні об'єкти на умовах оренди.

?

Водокористувачі мають право:

- здійснювати тільки загальне водокористування;

- не використовувати водні об'єкти на умовах оренди;

- не вимагати від власника водного об'єкта або водопровідної системи підтримання належної якості води за умовами водокористування;

- споруджувати гідротехнічні та інші водогосподарські об'єкти, здійснювати їх реконструкцію і ремонт.

?

Водокористувачі зобов'язані:

- економно використовувати водні ресурси, але не дбати про їх відтворення і поліпшення якості вод;

- не використовувати воду (водні об'єкти) відповідно до цілей та умов їх надання;

- дотримувати встановлених нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та встановлених лімітів забору води, лімітів використання води та лімітів скидання забруднюючих речовин, а також санітарних та інших вимог щодо впорядкування своєї території;

- не використовувати ефективні сучасні технічні засоби і технології для утримання своєї території в належному стані, але здійснювати заходи щодо запобігання забрудненню водних об'єктів стічними (дощовими, сніговими) водами, що відводяться з неї.

?

Загальне водокористування- це:

-водокористування громадянами та юридичними особами для задоволення їх потреб;

-забір води з водних об'єктів із застосуванням споруд;

- водокористування громадянами для задоволення їх потреб (купання, плавання на човнах, забір води з криниць тощо);

- водокористування для задоволення питних та господарсько-побутових потреб населення.

?

Спеціальне водокористування- це:

- забір води з водних об'єктів із застосуванням споруд або технічних пристроїв;

- водокористування громадянами для задоволення їх потреб (купання, плавання на човнах, забір води з криниць тощо);

- водокористування громадянами без застосування споруд та технічних пристроїв;

- вилучення води з надр разом з видобуванням корисних копалин.

?

Не належать до спеціального водокористування:

- пропуск води через гідротехнічні гідровузли;

- подача (перекачування) води водокористувачам у не маловодні регіони;

- усунення не шкідливої дії вод;

- використання підземних вод для вилучення корисних компонентів.

?

Спеціальне водокористування буває:

-короткострокове – до 1 року і довгострокове – до 25 років;

-короткострокове – до 3 років і довгострокове – до 25 років;

-короткострокове – до 3 років і довгострокове – до 50 років;

-короткострокове – до 5 років і довгострокове – до 25 років.

?

Право юридичних осіб на спеціальне водокористування припиняється у разі:

- якщо виникла потреба у загальному водокористуванні;

- невнесення чергового збору в строки, визначені законодавством;

- ліквідації підприємств, установ чи організацій;

- передачі спеціального дозволу іншим водокористувачам.

?

Водокористувачі зобов'язані здійснювати заходи щодо запобігання скиданню стічних вод чи його припинення, якщо вони:

- не можуть бути використані у системах оборотного, повторного і послідовного водопостачання;

- не містять цінні відходи, що можуть бути вилучені;

- не містять промислової сировину, реагенти, напівпродукти та кінцеві продукти підприємств у кількості, що перевищує встановлені нормативи технологічних відходів;

- містять речовини, щодо яких не встановлено гранично допустимі концентрації.

?

Порядок експлуатації водосховищ визначається правилами, що затверджуються органами водного господарства для кожного водосховища окремо, а для каскаду або системи водосховищ:

- за погодженням з Кабінетом Міністрів України;
- за погодженням з органами місцевого самоврядування;
- за погодженнями з медичними закладами;
- за погодженням з державними органами охорони навколишнього природного середовища та санітарного нагляду.

?

На території водоохоронних зон забороняється:

- використання не стійких пестицидів;
- влаштування кладовищ, скотомогильників, звалищ, полів фільтрації;
- скидання очищених стічних вод,
- не використовувати рельєф місцевості (балки, пониззя, кар'єри тощо).

?

Прибережні захисні смуги встановлюються по обидва береги річок та навколо водойм уздовж урізу води (у меженний період) шириною:

- для малих річок, струмків і потічків, а також ставків площею менше 3 гектарів - 25 метрів;
- для середніх річок, водосховищ на них, водойм, а також ставків площею понад 3 гектари - 70 метрів;
- для великих річок, водосховищ на них та озер - 90 метрів
- для великих річок, водосховищ на них та озер - 120 метрів.

?

У прибережних захисних смугах уздовж річок, навколо водойм та на островах забороняється:

- розорювання земель (крім підготовки ґрунту для залуження і залісення), а також садівництво та городництво;
- будівництво гідротехнічних споруд;
- будівництво гідрометричних та лінійних споруд;
- відпочинок населення.

?

У прибережних захисних смугах уздовж морів, морських заток і лиманів та на островах у внутрішніх морських водах забороняється:

- будівництво гідротехнічних споруд;
- влаштування полігонів не побутових та не промислових відходів і накопичувачів стічних вод;
- будівництво гідротехнічних та лінійних споруд;
- влаштування полів фільтрації та створення інших споруд для приймання і знезаражування рідких відходів.

?

За порушення водного законодавства винні особи несуть відповідальність:

- цивільно-правову відповідальність;
- адміністративну та кримінальну відповідальність;
- кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну;
- дисциплінарну та кримінальну.

Теми рефератів

1. Розвиток екологічного законодавства.
2. Поняття джерел екологічного права та їх види.
3. Чинність міжнародно-правових норм у системі джерел екологічного права.
4. Форми та методи охорони земель.
5. Особливості управління в галузі використання, відновлення та охорони земель.
6. Право власності на тваринний світ.

7. Особливості управління в галузі використання, відтворення та охорони тваринного світу.
8. Правові засади здійснення моніторингу і контролю за додержанням законодавства про тваринний світ.

12. Питання для підготовки до підсумкового контролю (диференційованого заліку)

1. Поняття екологічного права України.
2. Предмет екологічного права України.
3. Система екологічного права України.
4. Принципи та завдання екологічного права України.
5. Джерела екологічного права України.
6. Метод екологічного права України.
7. Зміст права власності на природні ресурси.
8. Юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства.
9. Адміністративна відповідальність за порушення екологічного законодавства.
10. Цивільно-правова відповідальність за порушення екологічного законодавства.
11. Кримінальна відповідальність за порушення екологічного законодавства.
12. Земля як об'єкт правової охорони.
13. Земельний фонд України та землеустрій, земельний кадастр.
14. Види прав на землю в Україні.
15. Право власності на землю та право землекористування в Україні.
16. Право постійного користування землею в Україні.
17. Право оренди на земельну ділянку в Україні.
18. Іноземні фізичні та юридичні особи як суб'єкти прав на землю в Україні.
19. Охорона земель в Україні.
20. Відповідальність за порушення земельного законодавства.
21. Поділ земель на категорії за основним цільовим призначенням.
22. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення.
23. Водний фонд України.
24. Види водокористування і їх характеристика.
25. Спеціальне водокористування, характеристика та види.
26. Водокористувачі в Україні. Поняття загального водокористування.
27. Права та обов'язки водокористувачів.
28. Охорона вод.
29. Водоохоронні зони та зони санітарної охорони.
30. Відповідальність за порушення водного законодавства.
31. Лісовий фонд України (характеристика).
32. Види прав на ліси в Україні.
33. Види прав на ліси в Україні.
34. Право спеціального використання лісових ресурсів.
35. Види використання лісових ресурсів.
36. Право загального використання лісових ресурсів.
37. Побічні лісокористування та їх характеристика.
38. Охорона лісів.
39. Відповідальність за порушення лісового законодавства.
40. Цивільного-правова відповідальність за порушення лісового законодавства.
41. Об'єкти тваринного світу.
42. Спеціальне використання об'єктів тваринного світу.
43. Право власності на об'єкти тваринного світу.
44. Охорона тваринного світу.
45. Відповідальність за порушення законодавства про тваринний світ.
46. Атмосферне повітря як об'єкт правової охорони.
47. Обов'язки суб'єктів щодо охорони атмосферного повітря.
48. Охорона атмосферного повітря.

49. Стандартизація і нормування в галузі охорони атмосферного повітря.
50. Відповідальність за порушення законодавства щодо охорони атмосферного повітря.
51. Поняття надр.
52. Власність на надра. Види користування надрами.
53. Строки користування надрами.
54. Порядок здійснення права користування надрами.
55. Користувачі надр. Їх права і обов'язки.
56. Охорона надр.
57. Право землевласників та землекористувачів на добування корисних копалин місцевого значення, торфу та прісних підземних вод.
58. Порядок забудови площ залягання корисних копалин.
59. Відповідальність за порушення законодавства про надра.
60. Охоронні зони територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.
61. Особливості правового режиму об'єктів природно-заповідного фонду України.
62. Природні заповідники, їх правовий режим.
63. Національні природні парки, їх правовий режим.
64. Зоологічні парки та їх правовий режим.
65. Охорона природно-заповідного фонду.
66. Відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд.

13. Методи навчання

Методи навчання на лекціях:

- вербальний метод (лекція, дискусія тощо);
- методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

Методи навчання на практичних, семінарських заняттях:

- вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні, семінарські та лабораторні заняття);
- метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- робота з навчально-методичною літературою (рецензування, підготовка реферату, есе, доповіді тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- кейс-метод (вирішення ситуацій, розв'язання завдань тощо);
- дослідницький метод
- дошуковий метод.

14. Методи оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Адвокатура України» використовуються такі методи оцінювання: для поточного контролю у вигляді усного та письмового опитування, фронтального опитування, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, написання есе (рефератів), виконання індивідуальних та групових проєктів, творчих завдань, тощо; для модульного контролю у вигляді письмової відповіді, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, тощо; для підсумкового контролю проведення екзамену (усна та/або письмова відповідь, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, тощо.).

15. Засоби діагностики результатів навчання

Робоча програма передбачає застосування засобів діагностики результатів навчання за формами контролю знань:

- *поточний контроль* може передбачати застосування широкого спектру форм та методів оцінювання знань, що проводиться за кожною темою.
- *модульний контроль* передбачає письмове виконання різних видів контрольних завдань.
- *підсумковий контроль* передбачає проведення екзамену.

16. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Рекомендоване оцінювання окремих видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти:

№	Вид навчальної діяльності здобувачів вищої освіти*	Кількість балів
1.	Реферат, есе	1-5
2.	Вирішення ситуаційних завдань, розв'язання задач	1-5
3.	Індивідуальне завдання	1-5
4.	Відповідь на практичному, семінарському, лабораторному занятті	1-5
5.	Ділова гра, практичний кейс, тощо.	1-10
6.	Участь у публічних заходах (конференція, олімпіада тощо)	1-10
7.	Модульний контроль (для денної форми здобуття освіти)	1-20
8.	Контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти)	1-50

*види навчальної діяльності здобувачів освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти оцінюються за такими критеріями:

Бали	Критерії оцінювання
90-100	Здобувач вищої освіти повною мірою засвоїв програмний матеріал, виявляє знання основної та додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання інших галузей знань, вдало наводить приклади.
82-89	Здобувач вищої освіти демонструє достатньо високий рівень знань, при цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або незначні помилки, або присутня недостатня чіткість у визначенні понять.
75-81	Здобувач вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань для формування висновків, не завжди здатний асоціювати теоретичні знання з практичними прикладами
64-74	Здобувач вищої освіти в загальній формі розбирається в матеріалі, проте відповідь неповна, неглибока, містить неточності, є помилки у формулюванні понять, відчуваються складнощі в застосуванні знань при наведенні прикладів.
60-63	Здобувач вищої освіти в загальній формі розбирається в матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні матеріалу, формулюванні понять, не може навести приклади.
35-59	Здобувач вищої освіти не володіє переважною частиною програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять.
1-34	Здобувач вищої освіти не засвоїв програмний матеріал.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Порядок переведення оцінок у систему ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для диференційованого заліку, екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для недиференційованого заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

17. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота							Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль 1								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	Самостійна робота	
2	2	2	2	3	2	2		10
Модульний контроль 1 - 10				Модульний контроль 2 - 10				100

Для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
50	10	50	100

18. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «Екологічне право» узагальнено в комплексі навчально-методичного забезпечення, який включає:

- силабус;
- робочу програму навчальної дисципліни;
- методичні вказівки до вивчення дисципліни;
- опорний конспект лекцій;
- варіанти завдань для самостійної та індивідуальної роботи студентів;
- варіанти завдань для модульного контролю;
- варіанти завдань для підсумкового контролю;
- інші матеріали.

19. Рекомендована література

Нормотино-правова

Конституція України [Текст] : за станом на 1 березня 2009 р. / Верховна Рада України. – Офіц. Вид. – К. : Парлам. Вид-во, 2009. – 67 с.

2. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку від 14 червня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?Nreg=995_455.

3. Стокгольмська декларація (щодо питань навколишнього середовища) від 16 червня 1972 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?Nreg=995_454](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?Nreg=995_454).
4. Конвенція про доступ до інформації і участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, від 25 червня 1998 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
5. Водний кодекс України від 6 червня 1995 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
6. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?Nreg=80731-10>.
8. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
9. Кримінальний кодекс України в ред. 11.03.2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?Nreg=2341-14>.
10. Лісовий кодекс України [Текст] : за станом на 8 лютого 2006 року // Урядовий кур'єр. – 2006. – 18 лютого.
11. Про екологічну експертизу [Електронний ресурс] : Закон України від 9 лютого 1995 року. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
12. Про екологічну мережу України [Електронний ресурс] : Закон України від 24 червня 2004 року. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
13. Про курорти [Електронний ресурс] : Закон України від 15 жовтня 2000 року. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
14. Про об'єкти підвищеної небезпеки [Електронний ресурс] : Закон України від 18 січня 2001 року. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>. 121
15. Про охорону атмосферного повітря [Електронний ресурс] : Закон України від 21 червня 2001 року. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
16. Про охорону земель [Електронний ресурс] : Закон України від 19 червня 2003 року. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
17. Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] : Закон України від 25 липня 1991 року. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.

Основна

1. Екологічне право : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] Е45 / за ред. А. П. Гетьмана. - Х.: Право, 2017. - 432 с.
2. Екологічне право: Навч.-метод. комплекс / Укладач С.В. Губарєв. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2011. – 28 с.
3. Екологічне право. Навчально-методичний посібник для студентів денної форми навчання / уклад. : А.П. Гетьман, С.В. Разметаєв, Г.В. Анісімова та ін.. – Х.: Нац.ун-т “Юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого”, 2012. – 96 с.
4. Екологічне право: підруч. / Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого”; за ред. А.П. Гетьмана. – Х.: Право, 2013. – 432 с.
5. Екологічне право України. Особлива частина: навч. посібник / О.М. Шуміло (кер. авт. кол.), В.А. Зуєв, І.В. Бригадир та ін..- К.: Центр учб. л-ри, 2013. – 432 с.
6. Екологічне право України : Начальний посібник / Упоряд. І. В. Тетарчук, Т. С. Дяків, Київ: Центр учбової літератури, 2017. 228 с.
7. Екологічне право: Підручник / Кол. авт. С. С. Бичкова, І. А. Боровська, О. С. Бурлака, Київ: Правова єдність, 2016. 289 с.
8. Аніщенко В.О., Олійник О.І., Зенченко О.О. Екологічне право: Навчальний посібник. 2-ге видання, доповнене – Чернігів: Десна Поліграф, 2015. – 264 с.

Додаткова

1. Адаменко Я.О. Оцінка впливів техногенно-небезпечних об'єктів на навколишнє середовище: науково-теоретичні основи, практична реалізація: автореф. дис. ... д-ра. техн. наук: спец. 21.06.01 / Адаменко Я.О. – Івано-Франківськ, 2006.- 25 с.
2. Алихаджиева А.С. Правовой механизм реализации права на благоприятную окружающую среду: 12.00.06 / А.С. Алихаджиева. – Саратов, 2003. – 236 с.
3. Антонюк У.В. Міжнародно-правові аспекти забезпечення екологічної безпеки у сфері залізничного транспорту // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2012. – Випуск 56.- С. 382-385.
4. Андрейцев В.І. Екологічне право і законодавство суверенної України: проблеми реалізації державної екологічної політики: моногр. / В.І. Андрейцев. – Д.: Нац. гірн. Ун-т, 2011. – 373 с.
5. Бабенко В. І. Організаційно-правові аспекти прокурорського нагляду за додержанням законів про охорону довкілля: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. – Одеса: Одеська національна юридична академія, 2004. – 20 с.
6. Балюк Г.І. Проблеми формування та становлення ядерного права України. Автореф. дис. ... доктора. юрид. наук: 12.00.06. / Балюк Галина Іванівна.– К., 2000. – 33 с.
7. Басай Р.М. Правове регулювання техногенно забруднених земель в Україні // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2012. – Випуск 56.- С. 393-398.
8. Бахуринська М.М. Правові засади концесії земельної ділянки за законодавством України. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. / Балюк Галина Іванівна.– К., 2008. – 20 с.
9. Бейкун А.Л. Науково-методологічні аспекти вдосконалення управлінсько-правових інструментів охорони природних ресурсів та реалізації права природокористування в аграрному секторі // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2011. – Випуск 51. – С. 505-510.
10. Білорусов Р.В. Правові аспекти визначення права загального користування надрами // Право і суспільство. – 2015. - № 4. – С. 130-135.
11. Блажкевич Т.П. Вплив чинника часу на інвестиційні проекти у водному господарстві аграрного сектору / Т.П. Блажкевич. – Львів: Вісник Львівського національного аграрного університету: економіка АПК, 2014. - № 21 (1). – С. 245-252.
12. Бондарчук Н.В. Актуальні питання адміністративної відповідальності за порушення законодавства щодо земель авіаційного транспорту // Людина, суспільство, держава: правовий вимір в сучасному світі: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, Національний університет, 27 лютого 2014 р. – К.: Видавець ТОВ МП ЛЕСЯ, 2014. – 708 с. – С. 485-487.
13. Бобкова А.Г. Правове забезпечення рекреаційної діяльності. – Автореф. дис. ... д. ю. н. ... 12.00.04; 12.00.06. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2001. – 19 с.
14. Бредіхіна В.Л. Конституційні засади права громадян на безпечне навколишнє природне середовище: моногр. / В.Л. Бредіхіна. – Х.: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2008. – 168 с.
15. Братель Г.О. Цивільно-правові наслідки надзвичайних ситуацій: Автоєф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Національний університет внутрішніх справ. – Х., 2003. – 22 с.
16. Бредіхіна В. Л. Конституційні засади права громадян на безпечне навколишнє середовище: монографія / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х.: Видавець ФО-П Вапнярчук Н.М., 2008. — 168с.
17. Бредіхіна В. Л. Право громадян на безпечне навколишнє природне середовище: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. – Х., 2005. – 21 с.

18. Бусуйок Д.В. Функції органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення раціонального використання та охорони земель // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2011. – Випуск 52. – С.395-400.
19. Борисюк Б.В. Трансформація фізико-хімічних показників ґрунту у лісових формаціях ландшафтного заказника “Миколинці” / Б.В. Борисюк, І.В. Лип’янець // Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. Випуск № 1 (41), т. 3 2014, С. 108-113.
20. Бондарчук Н.В. Природоохоронне законодавство та екологічне право: навч. посібник // Н.В. Бондарчук – Ж.: Вид-во ЖНАЕУ, 2015. – 276 с.
21. Вівчаренко О.А. Окремі аспекти контролю за використанням та охороною земель в Україні // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2011. – Випуск 51. – С. 474-481.
22. Василенко Л.П. Правові проблеми діяльності органів виконавчої влади з питань екології: монографія / Л.П. Василенко; за аг. ред. В.І. Курила. – Житомир: Житомирський національний агроекологічний університет, 2014. – 167 с.
23. Василенко Л.П. Правові засади діяльності державних органів Російської Федерації у сфері захисту об’єктів довкілля / Л.П. Василенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Юридичні науки”. – 2015. - № 1. – С.125-132.
24. Валерко Р.А. Вміст рухомих форм мікроелементів у ґрунтах приміської зони м. Житомир / Р. А. Валерко // Агрохімія і ґрунтознавство: між від. темат. наук. зб. – Спец. вип.. – Кн. 3. – Харків-Миколаїв: 2014. – С. 89-91.
25. Вітовська І. В. Правове регулювання використання природних ресурсів виключної (морської) економічної зони України. – Автореф. дис. ... к. ю. н. ... 12.00.06. – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника, 2004. – 19 с.
26. Годованюк А.Й. Правовий режим земель природно-заповідного фонду: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.06) / Київський нац. Ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2008. -19 с.
27. Галяметдинова А.Ю. Международно-правовые аспекты экологической безопасности: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. – Казань, 2002. – 180 с.
28. Григор’єва Т. В. Правове регулювання використання й охорони водних живих ресурсів. – Автореф. ... к. ю. н. ... 12.00.06. – Х.: Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, 2005. – 16 с.
29. Грицкевич С. Г. Конституційні екологічні права людини й громадянина та їх забезпечення органами внутрішніх справ. – Автореф. дис. ... к. ю. н. ... 12.00.02. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2002. – 15 с.
30. Гвоздик П.О. Джерела екологічного права: моногр. / відп.ред. Н.Р.Малишева. – К.: Алерта, 2012. – 304 с.
31. Гетьман А.П. Правовые проблемы экологической политики Европейского Союза и Украины: моногр. / А.П. Гетьман, В.И. Лозо. – Х.: Право, 2014. – 280 с.
32. Гетьман А.П. Становлення та розвиток інституту екологічних прав людини у законодавстві України / А.П. Гетьман // Право України. – 2012. - № 1-2. – С. 180-201.
33. Гетьман А.П. Основні напрямки розвитку законодавства Європейського Союзу про охорону біосфери / А.П. Гетьман // Пробл. Законності. – Х., 2012.- Вип. 118. – С. 211-223.
34. Григор’єва Т.В. Правові засади використання, охорони та відтворення водних живих ресурсів / Т.В. Григор’єва: моногр. – Х.: Право, 2011. – 176 с.
35. Грицан О.А. Окремі проблеми здійснення державного контролю за використанням і охороною надр та шляхи їх розв’язання // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2011. – Випуск 52. – С. 411-416.

36. Герасимчук Л.О. Особливості забруднення важкими металами ґрунтоземів агроландшафтів м Житомир / Л.О. Герасимчук // Агрохімія і ґрунтознавство: міжвід. темат. наук. зб. – Спец. вип. – Кн. 3. – Харків-Миколаїв: 2014. – С. 91-93.
37. Данилко Н.І. Засади правового регулювання викупу земельних ділянок для суспільних потреб органами місцевого самоврядування // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2012. – Випуск 56.- С. 399-404.
38. Дрозд О.Ю. Адміністративна відповідальність за самовільне зайняття земельної ділянки: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.07) / Акад. управл. МВС. – К., 2010. – 20 с.
39. Запольський А.К., Войцицький А.П., Пількевич І.А., Багмет А.П. та інш.. Моніторинг довкілля. Том 1. Підручник. Кам'янець-Подільський ПП “Медобори-2006”, 2012. – 360 с.
40. Захарченко П.П. Розвиток права власності на землю в Україні (середина ХІХ-перша чверть ХХ ст.): Монографія / КНУВС. – К.: Атіка, 2008. – 295 с.
41. Захарченко П.П. Право власності на землю в Україні: інституалізація, правове забезпечення, особливості реалізації (середина ХІХ- перша чверть ХХ ст.): Автореф. дис. ... докт. юрид. наук (12.00.01) / КНУВС. – К., 2009. – 36 с.
42. Збалансоване використання земельних ресурсів: навч. посіб. для підготовки фахівців напряму 6.040106 “Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування” у ВНЗ ІІ-ІV рівнів акредитації / Клименко М.О., Борисюк Б.В., Колесник Т.М. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. – 552 с.
43. Корнєєв Ю.В. Земельне право. 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. Посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. - 248 с.
44. Куян І.А. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення // Дис. автореф. дис. на здобуття канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 “Земельне право, аграрне право, екологічне право, природоресурсове право”. – К., 2001. – 15 с.
45. Кишко-Єрлі О.Б. Територія, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи як складова частина екомережі України // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2011. – Випуск 52. – С. 407-410.
46. Кіндюк Б.В. Принципи українського лісового права // Держава і прао ім. В.М. Корецького. – 2011. – Випуск 53. – С. 487-493.
47. Ковтун О.М. Правові аспекти охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. – Автореферат дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. – К., 2008. – 16 с.
48. Костяшкін І. О. Право земельного землекористування громадян: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. – К., 2005. – 204 с.
49. Кулинич О.П. Право приватної власності на земельну ділянку як об'єкт цивільно-правового захисту // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2011. – Випуск 53. – С. 401-406.
50. Куцевич М.П. Кримінальна відповідальність за екоцид: міжнародний та національний аспекти // Автореф. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 „Кримінальне право, кримінологія, кримінально-виконавче право” / М.П. Куцевич.– К., 2007. – 20 с.
51. Кирєєва І.В. Припинення прав громадян України щодо використання природних об'єктів: підстави та порядок: моногр. / І.В. Кирєєва. – Х.: ФІНН, 2009. – 160 с.
52. Козьяков І.Н. Надропользование в странах СНГ: сравнительно-правовой анализ: моногр. / И.Н. Козьяков. – в 2-х кн. Кн. 1 – К.: ООО “Имидж Принт”. – 2009. – 576 с.
53. Комарницький В.М. Організаційно-правові питання спеціального природокористування: моногр. / В.М. Комарницький. – Луганськ: ЛДУВС, 2010. – 192 с.
54. Комарницький В.М. Право спеціального природокористування: моногр. / В.М. Комарницький. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренко, 2011. – 424 с.

55. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: моногр. / П.Ф. Кулинич. – К.: Логос, 2011. – 688 с.
56. Козловський О.Ю. Екологічний туризм: навч. посіб. / О.Ю. Козловський, Б.В. Борисюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. – 202 с.
57. Котюк Л.А. Біоморфологічні особливості *Lophanthusanisatus* Adans при інтродукції в умовах ботанічного саду ЖНАУЕ / Л.А. Котюк, Д.Б. Рахметов // Сучасна фітоморфалогія: Матеріали 3-ї між нар. наук. конф. З морфології рослин, 13-15 травня 2014 р.- Львів, 2014. – Т. 6. – С. 297-302.
58. Корновенко С.В., Гук Б.М. Інформаційно-правові аспекти сучасної екологічної політики в Україні // Право і суспільство. – №1. – 2015.- С. 86-91.
59. Ляшенко Р.Д. Правові основи управління ресурсами: навч. посібник / Р.Д. Ляшенко. – Ж.: Вид-во ФОП Єванок О.О., 2014. – 208 с.
60. Марфіна Н.В. Актуальні питання організації державного управління лісовим господарством в Україні // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2011. – Випуск 53. – С.468-474.
61. Мартенюк Г.М. Особливості формування доз внутрішнього опромінення мешканців с. Озерськ Рівненської області / Г.М. Мартенюк, О.Ф. Дунаєвська // Зб. наук. праць Подільського держ. аграр.-техн. ун-ту. – 2014. – Спец. вип.: Сучасні проблеми збалансованого природокористування. – С. 99-101.
62. Мироненко В.П. Земельна ділянка як предмет цивільно-правового договору / Оптимізація цивільного та цивільно-процесуального законодавства України: матеріали Всеукр. Наук.-теорет. конф. (Київ, 22 вересня 2011 р.). – К.: Нац.акад.внутр.справ, 2011. – С. 71-73.
63. Мірошниченко А.М. Нормування як засіб правового регулювання земельних відносин: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. – К., 2004. – 206 с.
64. Мішина О.Б. Юридичні гарантії реалізації екологічних прав людини // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2010. – Випуск 49. – С. 470-474.
65. Морозова М.В. Конституционно-правовые гарантии права человека и гражданина на благоприятную окружающую среду в современной России / Автореф. дис. на соискание ученой степени. канд. юрид. наук: спец. 12.00.02 „Конституционное право, муниципальное право” / М.В. Морозова. – Саратов, 2007. – 23 с.
66. Молодиченко Валентин Вікторович. Екологічне право України [Текст] : навч. посіб. / В. В. Молодиченко, В. Д. Гапотій, Н. В. Тарусова. - Вид. 2-ге , допов. та переробл. - Мелітополь : Вид. буд. ММД, 2013. - 290, [1] с.
67. Максименцева Н.О. Правове забезпечення поведження з небезпечними відходами: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. – К., 2006. – 19 с.
68. Медведєва Н.П. Правові засади гірничої концесії: Дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.06 / Медведєва Наталія Петрівна. – К., 2008. – 197 с.
69. Молодиченко Валентин Вікторович. Екологічне право України [Текст] : навч. посіб. / В. В. Молодиченко, В. Д. Гапотій, Н. В. Тарусова. - Вид. 2-ге , допов. та переробл. - Мелітополь : Вид. буд. ММД, 2013. - 290, [1] с.
70. Москалець Т.З., Москалець В.В., Ключевич М.М. Синекологічні аспекти формування високопродуктивних фітоценозів зернових і зернобобових культур: монографія / Т.З. Москалець, В.В. Москалець, М.М. Ключевич, В.І. Дубовий , П.В. Писаренко, В.І. Москалець, О.В. Дубовий. – Херсон: Грін Д.С., 2014. – 514 с.
71. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів “Лабораторні роботи з ботаніки. Практикум”: Навчальний посібник / М.М. Світельський, М.І. Федючка, Л.А. Котюк,

О.В. Ішук, Б.В. Борисюк, О.В. Швайка / за аг. ред.. М.М. Світельського. – Житомир: вид-во ЖНАЕУ, 2013. – 320 с.

72. Науково-практичний коментар Кодексу України про надра / Г.І. Балюк, А.П. Гетьман, Н.Р. Малишева [та ін.]; за ред. Г.І. Балюк. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 328 с.

73. Надточій П.П. Екологічна безпека: навч. посіб. / П.П. Надточій, Т.М. Мислива. – Житомир: Вид-во “Житом.націон.агроекол.ун-т”, 2011. – 2-ге вид.- 304 с.

74. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та завдання для практичних занять з навчальної дисципліни “Екологічне право” для студентів IV курсу заочних та IV курсу вечірнього факультетів / уклад.: А.П. Гетьман, А.К. Соколова, В.С. Шахов та ін.. – Х.: Нац.юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2014. – 56 с.

75. Нечипоренко О.І. До питання про визнання неукладеним виконаного договору / Оптимізація цивільного та цивільно-процесуального законодавства України: матеріали Всеукр. Наук.-теорет. конф. (Київ, 22 вересня 2011 р.). – К.: Нац.акад.внутр.справ, 2011. – С. 114-116.

76. Настечко К.О. Оформлення прав на земельні ділянки: правові та організаційні питання: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.06) / НАН України. Ін-т держ. і права ім. В.М. Корецького. – К., 2010. – 20 с.

77. Оверковська Т.К. Правові засади охорони земель від забруднення та псування в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.06) / Київський нац. Ун-т ім. Т Шевченка. – К., 2008. – 20 с.

78. Ольшанецька О.Б. Посвідчення договорів оренди // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2010. – Випуск 49. – С. 347-355.

79. Право довкілля (екологічне право): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко, В.І. Федорович, М.Я. Ващишин (та ін.) ; за ред. П.Д. Пилипенка. – К.: Ін Юре, 2010. – 401 с.

80. Попович А.І. Правове регулювання екологічних податків в умовах європейської інтеграції України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / А.І. Попович: Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К.: [б.в.], 2012. – 20 с.

81. Позняк Е.В. Правові аспекти здійснення громадської екологічної експертизи в Україні: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. – К., 2005. – 179 с.

82. Ращенко А.В. Забезпечення ефективності інноваційного розвитку економіки: кол. моногр. / за ред.. Т.В. Штерми, С.М. Пилипчук. – Чернівці: ПВНЗ “Буковинський університет”, 2013. – 268 с.

83. Сенчук В.В. Правове забезпечення реєстрації нерухомого майна та прав на нього в Україні: історико-правовий аналіз: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.01) / Ін-т законодавства ВР України. – К., 2009. – 20 с.

84. Смовж К.О. Гірниче підприємство як суб'єкт гірничо-правових відносин // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2011. – Випуск 51. – С. 493-498.

85. Старостенко Д.М. Правове регулювання межування земель в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.06) / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2009. – 18 с.

86. Струтинська-Струк Л. В. Правове забезпечення біологічної безпеки при здійсненні генетично-інженерної діяльності: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. – К., 2005. – 205 с.

87. Самбор М.А. Специфіка набуття фізичними особами – громадянами України права власності на земельні ділянки шляхом їх безоплатної приватизації // Адвокат. – Київ, 2010. – № 1. – С. 20-25.

88. Світличний О. Правові аспекти застосування терміна “самовільне заняття земельної ділянки” // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 1.- С. 100-104.

89. Стоцька, Лариса Анатоліївна. Організаційно-правові основи взаємодії правоохоронних органів і державної екологічної інспекції у сфері протидії правопорушенням у галузі екології [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Стоцька Лариса Анатоліївна ; Каб. Міністрів України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. - К., 2013. - 21 с.
90. Табакаєва М.Г. Оцінка впливу осаду стічних вод каналізації на продуктивність і якість зерна пшениці озимої / М.Г. Табакаєва, В.І. Дубовий // Вісник ЖНАЕУ: Наук.-теоретич. Зб. - № 1 (41), т.3. – 2014. – С. 245-248.
91. Устименко Т.П. Правові аспекти отримання надрокористувачами права на видобування корисних копалин в Україні // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2012. – Випуск 56.- С. 386- 392.
92. Устименко Т.П. Правове регулювання отримання надрокористувачами права на видобування корисних копалин в Україні / Правові реформи в Україні: реалії сьогодення: Ч. 1: матеріали IV Всеукр.наук.-теорет. конф., Київ, 2012 р.– К.: Нац.акад.внутр.справ, 2012. –С. 135-137.
93. Федоровська О.Б. Громадський екологічний контроль як інститут екологічного права: поняття та особливості // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2010. – Випуск 48. – С. 434-439.
94. Федішин Б.М., Дорохов В.І, Павлюк Г.В., Заблоцька О.С., Борисюк Б.В. Основи екологічної хімії: Підручник / За ред. Б.М. Федішина. – Херсон: Олді-Плюс, 2014. – 512 с.
95. Філатова В.К. Правові засади геологічного вивчення надр в Україні: моногр. / В.К. Філатова, Т.М. Шульга. – Х.: ФІНН, 2011. – 144 с.
96. Харченко О.С. Ринок землі в Україні: питання правового врегулювання // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2010. – Випуск 49. – С. 443-447.
97. Цивільне право України: Загальна частина: [підруч.] / І.А. Бірюков, Ю.О. Заїка, С.С. Бичкова; за ред. І.А. Бірюкова, Ю.О. Заїки. – 3-тє вид., змін. Та доповн. – К.: Алерта, 2014. – 510 с.
98. Чиж Ю.В. Адміністративна відповідальність за службові правопорушення у сфері земельних відносин: проблеми теорії та практики правозастосування: Монографія / Під заг. ред.. В.І. Курила, - К., 2011. – 203 с.
99. Чорноус О.В. Правове регулювання використання та охорони природних ресурсів виключної (морської) економічної зони України : Автореф. дис. ... к. юрид. наук: 12.00.06 / Інститут держави і прав ім. В.М. Корецького. –К., 2006. – 20 с.
- 100.Шарапова С.В. Правове забезпечення екологічного моніторингу в Україні // Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.06. – Х., 2002. – 19 с.
- 101.Шараєвська Т.А. Правове регулювання порядку визначення правового статусу громадян, постраждалих у надзвичайних екологічних ситуаціях в Україні / Т.А. Шараєвська // Часоп. Київ. ун-ту права. – 2012. - № 1. – С. 277-281.
- 102.Шуленко Є.П. Класифікація, облік та реєстрація надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру / Є.П. Шуленко, С.М. Рачков // Безпека життєдіяльності. – 2012. - № 6. – С. 34-40.
- 103.Шатаєва С.В. Конституционное право человека на благоприятную окружающую среду и механизм его реализации в РФ: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. – М., 2003. – 293 с.
- 104.Шершун С. М. Еколого-правове регулювання лісокористування в Україні // Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 „Земельне право, аграрне право, екологічне право, природоресурсове право”. – К., 2005. – 17 с.
- 105.Шем'яков О.П. Правове регулювання використання та охорони надр в Україні: проблеми теорії, застосування і розвитку законодавства: моногр. / О.П. Шем'яков, І.В. Хохлова. – Донецьк: Донбас, 2011. – 515 с.

106.Шуміло О.М. Екологічне право України. Особлива частина. – Вид-во “ЦУЛ”. – 2013. – 432 с.

107.Щербина О.М. Правове регулювання використання природних ресурсів (історико-правовий аналіз): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.01) / Ін-т законодавства ВР України. – К., 2011. – 18 с.

108.Євстїгнєєв А.С. Юридичні ознаки спеціального природокористування в Україні / Правові реформи в Україні: реалії сьогодення: Ч. 1: матеріали IV Всеукр.наук.-теорет. конф., Київ, 2012 р.– К.: Нац.акад.внутр.справ, 2012. –С. 131-133.

109.Юрескул В.А. Щодо законодавчо закріпленої процедури отримання екологічної інформації // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2011. – Випуск 53. – С.462-467.

110.Юрескул В.О. Правове регулювання поведінки з побутовими відходами в Україні: моногр. / В.О. Юрескул. – О.: Фенікс, 2012. – 274.

111.Ярошук В.Г. Теоретико-правові аспекти екологічної безпеки // Держава і право ім. В.М. Корецького. – 2011. – Випуск 53. – С. 475-480.

Періодичні видання:

1. Журнал «Вісник господарського судочинства»
2. Журнал «Юридичний вісник»
3. Журнал «Юридична наука».
4. Журнал «Закон і бізнес».
5. Журнал «Право України».
6. Вісник прокуратури.
7. Економіка. Право. Фінанси.
8. Серія видань «Юридична газета» та ін.

20. Інформаційні ресурси

- 1.<http://rada.gov.ua/> – офіційний сайт Верховної Ради України
2. <https://www.kmu.gov.ua/> – офіційний сайт Кабінету Міністрів України
- 3.<http://www.mlsp.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства соціальної політики України
4. <https://www.president.gov.ua/documents> – офіційний сайт Президента України
5. <https://minjust.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства юстиції України.
6. <https://lawyersunion.org.ua> – сайт Співки юристів України
7. <http://www.drs.gov.ua> > regulations - – Нормативно-правові акти України
8. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
9. <http://nlu.org.ua> – Національна бібліотека України ім.. Ярослава Мудрого
10. <http://pravo.biz.ua/> -Pravo.biz.ua : юридична бібліотека
11. <http://law.biz.ua/books/0023/0204.ht> - Електронна юридична бібліотека
12. <http://www.pravoznavec.com.ua/> - Правознавець : електронна б-ка юрид. л-ри
13. <http://lexlibrary.org/> - Електронна юридична бібліотека Lex
14. <http://znatoki.net/> - Юридична бібліотека на Znatoki.net
15. <http://www.yur-info.org.ua/> - Юр-Инфо – сайт для юриста
16. <http://www.coe.int> -Рада Європи
17. <http://europa.eu.int/eur-lex/> - База законодавства ЄС - EUR-Lex
18. <http://www.echr.coe.int> - Європейський суд з прав людини
- 19.<http://www.eurocourt.org.ua> - Український портал практики Європейського суду з прав людини
20. <http://www.chartesociale.coe.int> - Європейська соціальна хартія